

Column 'Zweven in een stille ruimte' door Flos Wildschut

Verschenen in juli 2002 ter gelegenheid van *Fotowerk* van Gerco de Ruijter.

Kijkend naar de landschappen van de Rotterdamse fotograaf Gerco de Ruijter (Vianen, 1961) zweef ik boven de aarde. De wolkige lijn van de donkere branding gaat subtiel over in de lichte welvingen van het zand. Haarscherp kan ik een rijtje stippen zien: voetstappen met aan het eind een lange schaduw van een mens. Gerco de Ruijter fotografeert vanuit de lucht, maar blijft met beide benen op de grond. Hij kiest een goede positie, bepaalt een windrichting en treft voorbereidingen om zijn vlieger op te laten. Een vlieger met daaraan een camera, die – bestuurd vanaf de grond – foto's maakt van kreken, grondpatronen, weilanden en boomaanplant. De Ruijter voelt niet de behoefte om zelf boven de grond te zweven in – zoals hij dat zelf noemt – de 'stille wereld'. Het aardse is zijn avontuur. Hoewel hij zijn vlieger inmiddels door en door kent en weet welk gebied hij met zijn camera wil aftasten, is het steeds weer een verrassing als hij zijn filmrol heeft ontwikkeld. Zou hij de camera wel op het juiste moment op afstand hebben bediend? Is die toevallige opname niet één van de mooiste? Hij is niet het type fotograaf dat per se door de zoeker moet kijken. De Ruijter ervaart dat zelfs als een beperking: "de camera beperkt je zichtveld. Je bent soms zó gefocust op iets dat je wilt vastleggen, dat je andere dingen over het hoofd ziet. Die openbaren zich dan pas bij het afdrukken".

Ik snap niet dat hij niet ook wil zweven, net als ik. De wereld bekijken vanuit de lucht, dat fascineerde me al toen ik nog een klein meisje was en voor de eerste keer in mijn leven mee het luchtruim in mocht. Ik vloog over de spectaculaire schoorstenen van de DSM en de vlam die altijd brandde en soms zo groot was dat de avondlucht er rood door kleurde. Over het Bunderbos, waar ik - na school – met vriendjes en vriendinnen hutten bouwde. Over mijn dorp, mijn huis. Op zoek naar het herkenbare dat vanuit dit nieuwe perspectief een heel ander karakter kreeg. Nog steeds hoop ik dat – wanneer ik in een vliegtuig zit – het wolkendek mij een blik gunt op de wereld beneden mij. Ik tast de aarde af naar ijkpunten: de Alpen, de Rhône, de Deltawerken, Amsterdam, het IJ ....

Het is misschien vanwege deze ervaringen dat de landschappen van Gerco de Ruijter zo'n grote indruk op me maken. Ze fascineren me nog meer dan de landschappen die ik vanuit een vliegtuig zie. Door de kadrering en het (vaak) vierkante formaat wordt ons alle grip ontnomen. De richtinggevendende horizon ontbreekt en aan een vierkante vorm zit nu eenmaal geen boven- of onderkant. Er zijn geen ijkpunten om je aan vast te klampen. De aarde bestaat alleen nog uit verschillende texturen: een donker vlak van craquelé, met als pendant een zacht fluwelen groene laag en sponsachtige vormen. Bij nader inzien blijken het de zee, een weiland en bomen. Vanuit de lucht gefotografeerd, lager dan een vliegtuig, twintig meter boven het maaiveld.

In de foto's die vanuit de lucht zijn genomen treedt een merkwaardig paradoxaal effect op. Door afstand te nemen lijkt het alsof het onderwerp van heel dichtbij is gefotografeerd. Macrokosmos wordt microkosmos. De Ruijter speelt een spel met schaalniveaus. Twintig meter komt binnen handbereik. Boomtoppen worden zachte borstels die je zou willen aanraken. Struiken lijken op mosachtig tapijt. De tactiele foto's doen denken aan abstracte schilderijen, waarop de verf met groot gebaar is aangebracht, vermengd met korrels zand of stukjes spons.

Gerco de Ruijter was korte tijd schilder. Vijf jaar na het behalen van zijn diploma aan de School voor Fotografie in Den Haag, besloot hij in 1988 naar de kunstacademie in Rotterdam te gaan. Hij wilde leren schilderen, abstracte structuren, zonder vooropgezet plan. Hij begon met een streep verf en draaide dan het doek voortdurend. Onder- en bovenkant bestonden niet. Geen

horizon, geen oriëntatie. De Ruijter herontdekte op de Rotterdamse academie als het ware de fotografie, die nu als basis voor zijn schilderijen kon dienen. Hij wilde zijn abstractie schilderkunst relateren aan de werkelijkheid. Hij experimenteerde met hoge standpunten en ontdekte dat je aan een vlieger een camera kon bevestigen. De Ruijter studeerde in 1993 af aan de afdeling Teken en Schilderen met een serie zwart-wit foto's en won er de Drempelprijs voor de stad Rotterdam mee.

In deze serie foto's afgedrukt op klein formaat (12x12cm) vinden in het abstracte landschap kleine gebeurtenissen plaats. Hoe kleinschalig ook, ze trekken onmiddellijk onze aandacht, waardoor het abstracte karakter teniet wordt gedaan. Iemand ligt te zonnen, een zwaan nestelt zich in een weiland. Schaduwen zijn groter dan de onderwerpen zelf. Deze nietige ijkpunten verraden meteen de schaal en geven de kijkrichting aan. In het huidige werk van De Ruijter voert abstractie de boventoon. Oriëntatiemogelijkheden worden je ontnomen. Hij definieert het landschap als een nevenschikking van texturen. Elk beeldelement is even belangrijk. Elle suggestie van hiërarchie ontbreekt.

Af en toe hangt Gerco de Ruijter in plaats van zijn fotocamera een filmcamera aan de vlieger. Beweging fascineert hem. In zijn foto's kan hij beweging alleen maar suggereren. In zijn filmpjes slaat de branding voortdurend op het strand en golvende boomtoppen in de wind. Maar niet altijd gaat de camera mee omhoog. Hij heeft ook wel gekozen voor de omgekeerde kijkrichting: naar boven, naar de wolken, naar de witte strepen die een vliegtuig in de lucht trekt. Het zijn bewegende patronen. Hier wordt de camera toch even het verlengstuk van zijn oog. De vlieger blijft een dagje thuis.

Gerco de Ruijter is de tweede kunstenaar die in Cargo recent werk laat zien. Met dit werk begeeft hij zich in een nieuwe fase. Hij houdt niet langer vast aan de dwingende vorm van het vierkant, maar kiest voor staande menshoge panorama's. Dit verschaft hem een grotere mate van vrijheid. De combinatie van dit formaat en het gebruik van een groothoeklens creëert in de foto's de illusie van een concave vorm. In het beeld lijkt de bolling van de aarde zichtbaar. Begrippen als ver weg en dichtbij raken elkaar in deze werken meer dan ooit, waardoor de peppelplantages in Almere het aardse ontstijgen. Het strakke grid waarin de populieren zijn n aangeplant wordt in sommige gevallen onderbroken door een gat. Een boom heeft niet willen groeien. Recalcitrant heeft de natuur de macht van de mens gebroken.

Flos Wildschut, was destijds curator na het Nederlands Foto Instituut in Rotterdam, momenteel werkt zij als zodanig onafhankelijk.